

ÇOCUKLARA ÇEVRE BİLİNCİ KAZANDIRMAK

Ayşenur Safiye Üstün
Psikolog/Aile Danışmanı

Evde çekirdek aile ile yaşanan hayat, çocuk için toplumsal hayatta nasıl var olabileceğinin, nasıl davranması gerektiğinin bir provasıdır. Bu sebeple çocuğa çevre duyarlılığını kazandırabileceğimiz ilk yer ailedir. Çocuğa çevre duyarlılığı kazandırırken öncelikle en yakın çevreden, aileden baş-

lamak gerekir. Temiz bir ortamda yaşamamız gerektiği, bunun insan hayatı için neden önemli olduğu çocuğa anlatılmalı ve uygulaması çocukla birlikte yapılmalıdır. Çocuğa bir şeyi öğretmek, bir davranışı kazandırmak o şeyi deneyimlemesini sağlamaktan geçer. Bunun için adım ilerlemek, her davranışı pe-

kiştirmek gerekir. Öncelikle aileler evi derleyip toplama görevinde iş birliği yapabilirler. Evin tüm üyeleri arasında bir görev paylaşımı yapılır. Çocuklar anne ve babalarıyla birlikte rutin ev temizliğine katılırlar. Bunu yaparken aynı zamanda anne babalarının ve kardeşlerinin kişisel alanlarını öğrenip başkalarının kişisel alanları içerisinde kendilerine ait olan bir eşyayı bırakmamaları ve ortak alanların birlikte temizlenmesi gerektiğini öğrenirler. Çevre kavramı hepimize ait olan bir alanı ifade ettiği için çocukların, insanlar arasındaki sınırları ve ortak kullanım alanlarını evde öğrenmeye başlamış olması, dışarı çıktıklarında da bu duyarlılığı korumasını sağlar.

Evde çocuğa kazandırılacak bir başka davranış da karton kutular, kâğıt ve plastik şişeleri ayrı bir yerde biriktirmek olabilir. Biriktirilen bu ürünler daha sonra çocukla birlikte geri dönüşüm kutularına atılırken aynı zamanda bu ürünlerin geri dönüşüm yolları da hikâyeleştirilerek anlatılabilir. Bununla birlikte çocuklar sık sık parka götürülebilir. Parkta geçirdikleri zaman diliminde doğayı tanımaları için ağaçların, çiçeklerin ve doğada gördüğümüz her şeyin insana olan faydası anlatılabilir. Çocuklar sokak hayvanları için kendi doldurdukları su dolu kapları parklara bırakabilir, anne ve babalarından destek alarak kartondan evler yapabilirler. Sokaklar-

daki çiçekleri sulayabilir, onların bakımıyla ilgilenebilirler. Bunun yanında çocuklara, bakımının sadece kendileri tarafından sağlanacağı bir çiçek alınabilir. Çocuk bu çiçeği sular, büyütür. Hayvanların ve çiçeklerin bakımıyla ilgilenmek, çocukların hem sorumluluk bilincini arttıracak hem de içinde buldukları çevreye karşı bir aidiyet duygusu geliştirmelerine yardımcı olacaktır.

Anne babalar çocuklarla birlikte ormanda yürüyüşe çıkabilir, yere atılmış çöp varsa bunları birlikte toplayıp çöp kutularına atabilirler. Tüm bu faaliyetlerle çocuklara verilmesi gereken mesaj, bu çevrenin kendisine ait olduğu ve kendisinin de bu çevrenin bir parçası olduğudur. Çocuk kendini çevreye ait hissettiğinde çok daha duyarlı olacaktır. Ait hissettiği bir ortamın güzelleşmesi, temiz kalması için elinden geleni yapacaktır.

Ailenin desteklediği bu sürecin düzgün bir şekilde ilerleyebilmesi için okul da çok etkili bir faktördür. Özellikle okul öncesi dönem; çocuğun ilk sosyalleşmeye başladığı, kalıcı davranış örüntüleri kazandığı, her yönden hızla gelişim gösterdiği bir dönem olarak onun hayatında çok önemli bir yer tutar. Çocuk burada kazandığı bir davranışı veya bir hassasiyeti ileriki yaşlarına da mutlaka taşıyacaktır.

Okullarda çocuğun çevreyi çok yönlü olarak tanımasını sağlayacak etkinlikler yapılabilir. Fiziksel imkânları yeterli olan okullarda evcil hayvan parkları yapılıp bu hayvanların bakımında çocukların yardımlarından faydalanılabilir. Hem evde hem de okulda bir akvaryum bulundurulabilir. Suda yaşayan canlıları tanımak ve israf ettiğimiz suların aslında bu canlılar için ne kadar önemli olduğunu anlatmak için bu yöntem oldukça işlevseldir. Çeşitli

toprak deneyleri yapılabilir. Çocuk toprağı mutlaka incelemeli, toprakta yaşayan ve topraktan beslenen canlıları öğrenmelidir. Çünkü araştırıp sevdikçe korumayı da öğrenecektir. Mutlaka fidan dikme etkinliği yapılmalı ve mümkünse fidanlar fiziksel olarak çocukların yakın olduğu yerlere dikilmelidir ki çocuklar onların nasıl büyüdüğünü izleyebilsinler.

Okullarda geri dönüşüm kutuları olmalı, çocuklar geri dönüştürülebilir ürünleri öğrenmeli ve aynı zamanda bunları tasarruflu kullanmalıdır. Tasarruf yapmayı enerji ve su kaynaklarında da öğrenmeleri adına okulda enerji tüketimi çocuklarla birlikte hesaplanabilir. Enerjinin nerelerde kullanıldığı, hangi aletlerin çalışırken enerjiye ihtiyaç duyduğu konuşulabilir ve bunları tasarruflu kullanmanın yolları anlatılabilir.

Çevreye karşı duyarlı olması için çocuk öncelikle çevreyi, doğayı sevmelidir. Sevmesi için de toprakla oynaması, çiçekleri koklaması, hayvanlara bakması, çöpleri yerden toplaması, gereksiz akan suları kapatması yani her şeyi deneyimlemesi ve öğrenmesi gerekir. Deneyim ailede başlayacak ve okulda devam edecektir. Çocukların deneyimledikleri şeylerin önemini kavraması, onlara anlatacağımız masallarla, okuyacağımız hikâyelerle, oynayacağımız oyunlarla mümkün olacaktır.